

Sammanfattning av

ENERGIDEKLARATION

Odengatan 60, 113 22 Stockholm
Stockholms stad

Nybyggnadsår: 1976

Energideklarations-ID: 679233

DENNA BYGGNADS
ENERGIKLASS

Energiprestanda:
109 kWh/m² och år

**Krav vid uppförande av
ny byggnad [mars 2015]:**
Energiklass C, 76 kWh/m² och år

Uppvärmningssystem:
Fjärrvärme och värmepump-frånluft
(el)

Radonmätning:
Inte utförd

Ventilationskontroll (OVK):
Utförd

Åtgärdsförslag:
Har lämnats

Energideklarationen är utförd av:
Björn Andersson, Ditab, 2015-08-26

Energideklarationen är giltig till:
2025-08-26

Energideklarationen i sin helhet
finns hos byggnadens ägare.

För mer information:
www.boverket.se/energideklaration

Sammanfattningen är upprättad enligt
Boverkets föreskrifter och allmänna råd
(2007:4) om energideklaration för byggnader.

Byggnadens ägare - Kontaktuppgifter

Ägarens namn andelsägarna i orion 14	Organisationsnummer 290224-4116	Utländsk adress ☐
Adress C/o Johansson&Kårell Box 19054	Postnummer 10432	Postort Stockholm
Land	Telefonnummer 08-248745	Mobiltelefonnummer
E-postadress		

Byggnadens ägare - Övriga
Byggnaden - Identifikation

Län Stockholm	Kommun Stockholm	O.B.S! Småhus i bostadsrätt ska deklarerars av bostadsrättsföreningen. ☐ Egna hem (privatägda småhus)	
Fastighetsbeteckning (anges utan kommunnamn) Orion 14		Egen beteckning	
Husnummer 1	Prefix byggnadsid 1	Byggnadsid 769868	Orsak till avvikelse Adressuppgifter är fel/saknas ☐
Adress Hagagatan 1	Postnummer 11348	Postort Stockholm	Huvudadress ☐
Adress Odengatan 58	Postnummer 11322	Postort Stockholm	Huvudadress ☐

Husnummer 2	Prefix byggnadsid 1	Byggnadsid 733214	Orsak till avvikelse Adressuppgifter är fel/saknas ☐
Adress Surbrunnsgatan 53	Postnummer 11327	Postort Stockholm	Huvudadress ☐
Adress Surbrunnsgatan 55	Postnummer 11327	Postort Stockholm	Huvudadress ☐
Adress Surbrunnsgatan 57	Postnummer 11327	Postort Stockholm	Huvudadress ☐
Adress Surbrunnsgatan 59	Postnummer 11327	Postort Stockholm	Huvudadress ☐

Husnummer 3	Prefix byggnadsid 2	Byggnadsid 226666	Orsak till avvikelse Adressuppgifter är fel/saknas ☐
Adress Odengatan 60	Postnummer 11322	Postort Stockholm	Huvudadress ☒
Adress Odengatan 60A	Postnummer 11322	Postort Stockholm	Huvudadress ☐

Byggnaden - Egenskaper

Typkod 321a - Hyreshusenhet, bostäder & lokaler (bostäder mer eller lika med 50%)		Byggnadskategori Flerbostadshus	
Byggnadens komplexitet ☐ Enkel ☒ Komplex		Byggnadstyp Mellanliggande	
		Nybyggnadsår 1976	
Atemp mätt värde (exkl. Avarmgarage) 19194 m ²		Verksamhet Fördela enligt nedan:	
Avarmgarage 1960 m ²		Procent av Atemp (exkl. Avarmgarage)	
Antal källarplan uppvärmda till >10°C (exkl. garageplan) 1		Bostäder (inkl. biarea, t.ex. trapphus och uppvärmd källare) <input type="text" value="60"/>	
Antal våningsplan ovan mark 6		Hotell, pensionat och elevhem <input type="text"/>	
Antal trapphus 6		Restaurang <input type="text"/>	
Antal bostadslägenheter 149		Kontor och förvaltning <input type="text"/>	
Finns till övervägande del lägenheter med boarea om högst 35 m ² vardera? ☐ Ja ☒ Nej		Butiks- och lagerlokaler för livsmedelshandel <input type="text"/>	
Projekterat genomsnittligt hygieniskt uteluftsflöde i lokalbyggnader 0,35 l/s,m ²		Butiks- och lagerlokaler för övrig handel <input type="text" value="40"/>	
Finns installerad eleffekt >10 W/m ² för uppvärmning och varmvattenproduktion ☐ Ja ☒ Nej		Köpcentrum <input type="text"/>	
Är byggnaden skyddad som byggnadsminne? ☒ Nej ☐ Ja enligt 3 kap KML ☐ Ja enligt SBM-förordningen		Vård, dygnet runt <input type="text"/>	
Är byggnaden en sådan särskilt värdefull byggnad som avses i 8 kap 13 § PBL? ☒ Nej ☐ Ja, är utpekad i detaljplan eller områdesbestämmelser ☐ Ja, är utpekad i annan typ av dokument ☐ Ja, egen bedömning		Vård, dagtid (samt serviceboende, frisersalong o. dyl) <input type="text"/>	
		Skolor (förskola-universitet) <input type="text"/>	
		Bad-, sport-, idrottsanläggningar (ej utomhusarenor) <input type="text"/>	
		Teater-, konsert-, biograflokaler och övriga samlingslokaler <input type="text"/>	
		Övrig verksamhet - ange vad <input type="text"/>	
		Summa <input type="text" value="100"/>	

Energianvändning

Verklig förbrukning Vilken 12-månadsperiod avser energiuppgifterna? (ange första månaden i formatet ÅÅMM) 1401 - 1412		Beräknad förbrukning Beräknad energianvändning anges för nybyggda/andra byggnader utan mätbar förbrukning och normalårskorrigeras ej ☐																																																																					
Hur mycket energi har använts för värme och komfortkyla angivet år (ange mätt värde om möjligt)? Angivna värden ska inte vara normalårskorrigerade		Omvandlingsfaktorer för bränslen i tabellen nedan gäller om inte annat uppmätts:																																																																					
<table border="0"> <tr> <td></td> <td></td> <td>Mätt värde</td> <td>Fördelat värde</td> </tr> <tr> <td>Fjärrvärme (1)</td> <td>1147700 kWh</td> <td>☐</td> <td>☒</td> </tr> <tr> <td>Eldningsolja (2)</td> <td><input type="text"/> kWh</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Naturgas, stadsgas (3)</td> <td><input type="text"/> kWh</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Ved (4)</td> <td><input type="text"/> kWh</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Flis/pellets/briketter (5)</td> <td><input type="text"/> kWh</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Övrigt biobränsle (6)</td> <td><input type="text"/> kWh</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>EI (vattenburen) (7)</td> <td><input type="text"/> kWh</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>EI (direktverkande) (8)</td> <td><input type="text"/> kWh</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>EI (luftburen) (9)</td> <td><input type="text"/> kWh</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Markvärmepump (el) (10)</td> <td><input type="text"/> kWh</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Värmepump-frånluft (el) (11)</td> <td>218400 kWh</td> <td>☐</td> <td>☒</td> </tr> <tr> <td>Värmepump-luft/luft (el) (12)</td> <td><input type="text"/> kWh</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Värmepump-luft/vatten (el) (13)</td> <td><input type="text"/> kWh</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> <tr> <td>Energi för uppvärmning och varmvatten¹ (Σ1)</td> <td>1366100 kWh</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Varav energi till varmvattenberedning</td> <td>536200 kWh</td> <td>☐</td> <td>☒</td> </tr> <tr> <td>Fjärrkyla (14)</td> <td><input type="text"/> kWh</td> <td>☐</td> <td>☐</td> </tr> </table>				Mätt värde	Fördelat värde	Fjärrvärme (1)	1147700 kWh	☐	☒	Eldningsolja (2)	<input type="text"/> kWh	☐	☐	Naturgas, stadsgas (3)	<input type="text"/> kWh	☐	☐	Ved (4)	<input type="text"/> kWh	☐	☐	Flis/pellets/briketter (5)	<input type="text"/> kWh	☐	☐	Övrigt biobränsle (6)	<input type="text"/> kWh	☐	☐	EI (vattenburen) (7)	<input type="text"/> kWh	☐	☐	EI (direktverkande) (8)	<input type="text"/> kWh	☐	☐	EI (luftburen) (9)	<input type="text"/> kWh	☐	☐	Markvärmepump (el) (10)	<input type="text"/> kWh	☐	☐	Värmepump-frånluft (el) (11)	218400 kWh	☐	☒	Värmepump-luft/luft (el) (12)	<input type="text"/> kWh	☐	☐	Värmepump-luft/vatten (el) (13)	<input type="text"/> kWh	☐	☐	Energi för uppvärmning och varmvatten¹ (Σ1)	1366100 kWh			Varav energi till varmvattenberedning	536200 kWh	☐	☒	Fjärrkyla (14)	<input type="text"/> kWh	☐	☐	Eldningsolja 10 000 kWh/m ³ Naturgas 11 000 kWh/1 000 m ³ (effektivt värmevärde) Stadsgas 4 600 kWh/1 000 m ³ Pellets 4 500-5 000 kWh/ton, beroende av träslag och fukthalt Källa: Energimyndigheten För övriga biobränsle varierar värmevärdet beroende av sammansättning och fukthalt. Det är expertens ansvar att omräkna bränslets vikt eller volym till energi på ett korrekt sätt.	
		Mätt värde	Fördelat värde																																																																				
Fjärrvärme (1)	1147700 kWh	☐	☒																																																																				
Eldningsolja (2)	<input type="text"/> kWh	☐	☐																																																																				
Naturgas, stadsgas (3)	<input type="text"/> kWh	☐	☐																																																																				
Ved (4)	<input type="text"/> kWh	☐	☐																																																																				
Flis/pellets/briketter (5)	<input type="text"/> kWh	☐	☐																																																																				
Övrigt biobränsle (6)	<input type="text"/> kWh	☐	☐																																																																				
EI (vattenburen) (7)	<input type="text"/> kWh	☐	☐																																																																				
EI (direktverkande) (8)	<input type="text"/> kWh	☐	☐																																																																				
EI (luftburen) (9)	<input type="text"/> kWh	☐	☐																																																																				
Markvärmepump (el) (10)	<input type="text"/> kWh	☐	☐																																																																				
Värmepump-frånluft (el) (11)	218400 kWh	☐	☒																																																																				
Värmepump-luft/luft (el) (12)	<input type="text"/> kWh	☐	☐																																																																				
Värmepump-luft/vatten (el) (13)	<input type="text"/> kWh	☐	☐																																																																				
Energi för uppvärmning och varmvatten¹ (Σ1)	1366100 kWh																																																																						
Varav energi till varmvattenberedning	536200 kWh	☐	☒																																																																				
Fjärrkyla (14)	<input type="text"/> kWh	☐	☐																																																																				
Finns solvärme? ☐ Ja ☒ Nej		Ange solfångararea <input type="text"/> m ² Beräknad energiproduktion <input type="text"/> kWh/år																																																																					
Finns solcellssystem? ☐ Ja ☒ Nej		Ange solcellsarea <input type="text"/> m ² Beräknad elproduktion <input type="text"/> kWh/år																																																																					
Ort (Energi-Index) Stockholm		Normalårskorrigerat värde (Energi-Index) ⁸ 2091860 kWh																																																																					
Energiförbrukning 109 kWh/m ² , år		...varav el 45 kWh/m ² , år																																																																					
Referensvärde 1 (enligt nybyggnadskrav) 76 kWh/m ² , år		Referensvärde 2 (statistiskt intervall) 118 - 144 kWh/m ² , år																																																																					

¹ Summa 1-13 (Σ1)

² Den el som ingår i fastighetsenergin

³ Den el som ingår i hushållsenergin

⁴ Den el som ingår i verksamhetsenergin

⁵ Beräkning av värdet sker med utgångspunkt i vilket energislag och typ av kylsystem som används (se Boverkets byggregler, BFS 2008:20 och BFS 2011:6)

⁶ Enligt definition i Boverkets byggregler (Summa 1-15, 18-19 (Σ3))

⁷ Den el som ingår i byggnadens energianvändning (Summa 7-13,15,18-19 (Σ4))

⁸ Underlag för energiförbrukning

Uppgifter om ventilationskontroll

Finns det krav på återkommande ventilationskontroll i byggnaden?	☒ Ja	☐ Nej			
Typ av ventilationssystem	☐ FTX	☐ FT	☒ F med återvinning		
	☐ F	☐ Självdrag			
Är ventilationskontrollen utförd vid tidpunkten för energideklarationen?	☒ Ja	☐ Nej	☐ Delvis ¹⁰	<input type="text"/>	% utan anmärkning

¹⁰ Avser när byggnaden har fler ventilationsaggregat

Uppgifter om luftkonditioneringssystem

Finns luftkonditioneringssystem med nominell kyleffekt större än 12kW?	☒ Ja	☐ Nej
--	-------------------------------------	---------------------------

Uppgifter om radon

Är radonhalten mätt?	☐ Ja	☒ Nej
----------------------	--------------------------	--------------------------------------

Utförda energieffektiviseringsåtgärder sedan föregående energideklaration

Utförd åtgärd (Dekl.id: 679233)

Styr- och reglerteknik	Installationsteknik	Byggnadsteknik
<p>Värme</p> <p>☐ Nya radiatorventiler</p> <p>☐ Injustering av värmesystem</p> <p>☐ Tids-/behovsstyrning av värmesystem</p> <p>☐ Rengöring och/eller luftning av värmesystem</p> <p>☐ Maxbegränsning av innetemperatur</p> <p>☐ Ny inomhusgivare</p> <p>☐ Byte/installation av tryckstyrda pumpar</p> <p>☐ Annan åtgärd</p> <p>Ventilation</p> <p>☐ Injustering av ventilationssystem</p> <p>☐ Tidsstyrning av ventilationssystem</p> <p>☐ Behovsstyrning av ventilationssystem</p> <p>☐ Byte/installation av varvtalsstyrda fläktar</p> <p>☐ Annan åtgärd</p> <p>Belysning, kylning m.m.</p> <p>☐ Tids-/behovsstyrning av belysning</p> <p>☐ Tids-/behovsstyrning av kyla</p> <p>☐ Annan åtgärd</p>	<p>☐ Varmvattenbesparande åtgärder</p> <p>☐ Energieffektiv belysning</p> <p>☐ Isolering av rör och ventilationskanaler</p> <p>☒ Byte/installation av värmepump</p> <p>☐ Byte/installation av energieffektiva värmekälla</p> <p>☐ Byte/komplettering av ventilationssystem</p> <p>☒ Återvinning av ventilationsvärme</p> <p>☐ Installation av solvärme</p> <p>☐ Installation av solceller</p> <p>☐ Annan åtgärd</p>	<p>☐ Tilläggsisolering vindsbjälklag/tak</p> <p>☐ Tilläggsisolering väggar</p> <p>☐ Tilläggsisolering källare/mark</p> <p>☐ Byte till energieffektiva fönster/fönsterdörrar</p> <p>☐ Komplettering fönster/fönsterdörrar med innerruta</p> <p>☐ Tätning fönster/fönsterdörrar/ytterdörrar</p> <p>☐ Annan åtgärd</p>
Utfört år		
2013		
Beskrivning av åtgärden		
Installation av frånluftvärmepump 160KW samt ny installation av vissa frånluftaggregat med återvinning samt ombyggnad av några med återvinning.		

Rekommendationer om kostnadseffektiva åtgärder

Åtgärdsförslag (Dekl.id: 679233)

Styr- och regler teknisk	Installationsteknik	Byggnadsteknik
<p>Värme</p> <p>☒ Nya radiatorventiler</p> <p>☒ Injustering av värmesystem</p> <p>☐ Tids-/behovsstyrning av värmesystem</p> <p>☐ Rengöring och/eller luftning av värmesystem</p> <p>☐ Maxbegränsning av innetemperatur</p> <p>☐ Ny inomhusgivare</p> <p>☐ Byte/installation av tryckstyrda pumpar</p> <p>☐ Annan åtgärd</p> <p>Ventilation</p> <p>☐ Injustering av ventilationssystem</p> <p>☐ Tidsstyrning av ventilationssystem</p> <p>☐ Behovsstyrning av ventilationssystem</p> <p>☐ Byte/installation av varvtalsstyrda fläktar</p> <p>☐ Annan åtgärd</p> <p>Belysning, kylning m.m.</p> <p>☐ Tids-/behovsstyrning av belysning</p> <p>☐ Tids-/behovsstyrning av kyla</p> <p>☐ Annan åtgärd</p>	<p>☐ Varmvattenbesparande åtgärder</p> <p>☐ Energieffektiv belysning</p> <p>☐ Isolering av rör och ventilationskanaler</p> <p>☐ Byte/installation av värmepump</p> <p>☐ Byte/installation av energieffektiva värmekälla</p> <p>☐ Byte/komplettering av ventilationssystem</p> <p>☐ Återvinning av ventilationsvärme</p> <p>☐ Installation av solvärme</p> <p>☐ Installation av solceller</p> <p>☐ Annan åtgärd</p>	<p>☐ Tilläggsisolering vindsbjälklag/tak</p> <p>☐ Tilläggsisolering väggar</p> <p>☐ Tilläggsisolering källare/mark</p> <p>☐ Byte till energieffektiva fönster/fönsterdörrar</p> <p>☐ Komplettering fönster/fönsterdörrar med innerruta</p> <p>☐ Tätning fönster/fönsterdörrar/ytterdörrar</p> <p>☐ Annan åtgärd</p>
Minskad energianvändning	Kostnad per sparad kWh	
54900 kWh/år	0,48 kr/kWh	
Beskrivning av åtgärden		
Installation av ny termostatventiler samt injustering av värmesystemet.		

Övrigt

Har byggnaden deklarerats tidigare?	☒ Ja ☐ Nej
Har byggnaden besiktigats på plats?	Vid nej, vilket undantag åberopas <div style="background-color: #cccccc; height: 15px; width: 100%;"></div>
☒ Ja ☐ Nej	Kommentar Orion 14 försörjer även Orion 15 med Värme och Varmvatten och El

Annat arbete med hänvisning till hälsa och miljö som utförts på byggnaden, t.ex. miljöklassning, enkäter eller kommentarer till energideklarationsuppgifterna
Drift och underhållsinstruktioner bör upprättas för fastigheten

Annat arbete med hänvisning till hälsa och miljö som utförts på byggnaden, t.ex. miljöklassning, enkäter eller kommentarer till energideklarationsuppgifterna
Orion 14 försörjer även Orion 15 med Värme och Varmvatten och El

Expert

Förnamn	Efternamn	
Björn	Andersson	
Datum för godkännande	E-postadress	
2015-08-26	Bjorn.a@ditab.se	
Certifikatnummer	Certifieringsorgan	Behörighetsnivå
2232	Kiwa Swedcert	Kvalificerad
Företag		
Ditab		

Till dig som äger eller driver en byggnad med ett större luftkonditioneringsystem

Luftkonditionering, eller komfortkyla, kan stå för en stor del av energianvändningen i en byggnad. Genom att se till att drift, funktion och effektivitet är bra, både för enskilda delar och systemet som helhet, kan du spara både energi och pengar. Målet är att uppnå såväl god energiprestanda och minskade kostnader för dig som bra inomhusklimat för de som vistas i byggnaden.

Vilka åtgärder är mest lönsamma?

I nedanstående tabell finns tips på åtgärder som ofta minskar energianvändningen i kylsystem. Tillsammans med din energispecialist, servicefirma eller installatör kan du bedöma om åtgärden är möjlig för ditt system och lönsam att genomföra.

Åtgärd	Möjlig besparing	Långsiktig lönsamhet (LCC)	När är det lämpligt att genomföra åtgärden?	Hur gör man?
Minimera kylbehov	5-80 % av kylbehovet	Mycket lönsamt	Alltid aktuellt	Stäng av datorer och andra apparater som inte används. Försök använda effektiva solskydd.
Följ drift- och skötselanvisning	10-50 % av energibehovet	Mycket lönsamt	Förebyggande minst en gång per år	Anvisning ska finnas både för det man gör själv och för det en fackman ska göra.
Rengör värmväxlarytor	10-15 % av energibehovet	Mycket lönsamt	Vid försämrade kyleffekt eller försmutsade ytor	Gäller främst enheter placerade utomhus. Okulärbesikta.
Frikyla	30-60 % av energibehovet	Mycket lönsamt	Vid kylbehov under +10 °C utetemperatur	Diskutera möjlighet med din kylfirma.
Kombinera användning av kylmaskin och värmepump	50-100 % av energibehovet	Mycket lönsamt	Objekten har behov av både kyla och värme	Mät åtgång av energi för uppvärmning och diskutera med fackman.
Driftstrategi	10-20 % av energibehovet	Mycket lönsamt	Ska alltid övervägas	Kontrollera om anläggningen går dellastad.
Frekvensreglera pumpar och fläktar	10-30 % av energibehovet	Lönsamt	Vid varierande laster	Ta reda på motoreffekterna och diskutera med fackman.

Källa: *Energihandboken*, ISBN 978-91-633-3324-8, VVS-företagen, Kyl&Värmepumpföretagen, Svensk Ventilation och Isolerfirmornas förening, 2008

Mer information

På Energimyndighetens webbplats, energimyndigheten.se, finns både en broschyr om "Energieffektivisering i större kylsystem" som beskriver de tekniska systemen och vad du bör tänka på när du väljer lösning och ett infobladd som ger information om de ekonomiska och miljömässiga vinster som åtgärder i värmesystem kan ge. Där finns också kontaktuppgifter till din kommunala energi- och klimatrådgivare som kan ge dig individuella råd om vad du bör tänka på.

På webbplatsen energiaktiv.se kan du få hjälp att komma igång med arbetet och få stöd med allt från kartläggning till uppföljning. Energiaktiv.se är ett samarbete mellan Boverket, Jordbruksverket och Energimyndigheten.